

som findes i den tydfte Proces, den saakalte Eidsdelation. Naar jeg tænker mig Partseden anvendt, tænker jeg mig den anvendt af Domstolene som supplerende Bevis og altsaa, naar der først er ført Bevis ialtfald i nogenlunde tilstrækkelig Grad, først da ville Domstolene faae Besøielse til, naar de skulle udfpørge Parterne, at udfpørge dem under Edstilbud eller Eidsforlangende, og jeg mener, at det Møde, der ifølge Lovforslagets § 264 skal afholdes i Tilfælde af, at Dommeren, efter at have optaget Sagen, kommer til den Erkjendelse, at der er Mangel ved det foreliggende Bevismateriale, netop vil være det heldigste Moment til, naar der dertil findes Anledning, at lade Dommeren skride ind med Forlangende om Partsed. Hvad der da skulde anses for bevist ved den aflagte Partsed, kommer jo frem senere sammen med de øvrige Bevismidler og afgjøres af Domstolen efter det frie Bevisfskjen, den frie Bevistheori.

J nær Forbindelse med Lovforslagets Bestemmelser om det fri Bevis staa det Mundtligheds- og det Umiddelbarhedsprincip, som netop i det frie Bevises Interesse er søgt gennemført i Lovforslaget. Det er jo allerede forklaret af den første ærede Taler, hvad der forstaaes ved dette Umiddelbarhedsprincip. Det gaar jo væsentlig ud paa at koncentrere Alt under den sidste Hovedforhandling, at føre den mundtlige Forhandlings Resultat, Vidnerens Forklaringer og de øvrige Bevismidler frem i en samlet Sum for Dommeren, ikke f. Ex. ved Protokollation af Vidneforklaringer at lade indtræde nogen Afhjælpelse i det Indtryk, som hele den mundtlige Forhandling og Vidneførelsen i Krydsforhøret maatte have gjort paa Dommeren, og derefter at lade ham skride til Sagens Afgjørelse. Det er altsaa Meningen eller Hensigten med dette Princip at lade Domstolene dømmes efter, hvad de umiddelbart selv erfare og fsjønne og efter det Indtryk, de faae af, hvad de høre og se. Med Hensyn til dette Umiddelbarhedsprincip vil jeg aabent tilfsaa, at jeg nærer ikke ganske ringe Betænkkelighed ved den strenge konsekvente Maade, hvorpaa det er blevet gennemført i Lovforslaget, og særlig har jeg Betænkkelighed ved, at man vil føre Mundtligheds- og Umiddelbarhedsprincipet igennem med den Virkning, at det, der er anset for bevist for Landsretten, skal være uanfægtelig for Højestret. Det er jo nemlig Lovudkastets Mening, at efterat denne Slutningsforhandling har fundet Sted for Domstolen, for Landsretten, — det er derom alene, jeg taler i Diebliffet, om den ordinære Proces, saaledes som Udcastet tænker sig den, — og Dommen er afsagt, skal der ikke mere kunne være Tale om at føre noget nyt Bevis, medmindre Parten ad anden Vej kan faae Lillabelse dertil. Med andre Ord en Appel med Hensyn til Beviset er utilfsedelig, og den hele Stilling, som den nuværende Højestret har

til alle underordnede Domstole, vil altsaa i dette Punkt være væsentlig forrykket for Fremtiden. Ganste vist vil jo ikke den Part, som det ikke er lykkes at faae alle sine Beviser frem til Slutningsforhandlingen, ialfsald ikke endelig, være afskaaren fra mulig ved Hjælp af disse Beviser at komme til en anden Retsnydelse, og det er for at høde paa den Uretfsedighed, som ellers let kunde fremkomme, at Lovforslaget opstiller et helt nyt System, en hel ny Afgang til at faae en saadan Landsretsdom forandret, idet det tillades under visse Betingelser at bringe Sagen igjen ind for Landsretten og der at føre nye Beviser, hvilket atter medfører en fuldstændig ny Forhandling for Landsretten. Naar man nu spørger om, hvad Grunden er til, at Lovforslaget saa stærkt har fastholdt dette Umiddelbarhedsprincip, saa er den væsentlige Grund jo den, at man siger, at der er intet sikkrere Middel til at finde den virkelige Sandhed, end at en Kreds af Dommere dømmes umiddelbart efter det Indtryk, de modtage af Forhandlingerne og de mundtlig afgivne Forklaringer, og naar, som her altsaa vil blive Tilfældet ifølge Lovudcastet, Landsrettens 5 indfsigtsfulde og samvittighedsfulde Dommere igjen dem det Indtryk, de modtage, komme til at statuere, at det eller det er bevist, saa maa dette være fuldt tilstrækkeligt, og man kan ikke forlange større Garanti. Her henvises endvidere til, at i Misgjerningsager, hvor jo Nævninger skulle indfsøres, og hvor det navnlig blive Nævningerne, der komme til at afgjøre hele Bevisfspørgsmaalet, er det overalt anerkjendt, at det er umuligt at lade Bevisfspørgsmaalet komme ind under en anden Domstols Prøvelse. Man siger, at Principet for den juridiske Visshed maa være det samme, enten det er i civile eller kriminelle Sager. Jeg anerkjender ikke ganste Nigtigheden af den Sætning, som findes i Motiverne, at Principet for Sandhedens Udfindelse i kriminelle Sager er det samme som i civile Sager. Jeg tror ikke, at disse to Ting lade sig lfsaa sammen af den simple Grund, at i de civile Sager ere Parterne raadige over Sagen, hvilket derimod ikke er Tilfældet i den kriminelle Proces, hvor det er Statens Opgave under dette Forhold at finde den virkelige Sandhed. I den civile Proces kan det kun være Statens Opgave at finde Sagens virkelige Sammenheng indenfor den Ramme, som Parternes Raadighed over Sagen har forestrevet Retten. Jeg tror derfor, at Analogien fra, hvad der maatte gjælde angaaende det for Nævningerne førte Bevis, overført paa det Bevis, der føres for de lovlærde Dommere ved Landsretten, ikke er afgjørende. Jeg skal isvrigt slet ikke indlade mig paa at afgjøre, hvorvidt det overhovedet er en rigtig Sætning, at Beviset for Nævningerne ikke skulde kunne underkastes Kritik. Jeg tror, at, naar man kommer ind paa denne Sag, vil der kunne reises Lov om, hvorvidt